

Taken van de verzorgende

Als verzorgende verleen je aanvullende zorg. Aanvullende zorg betekent dat je alleen helpt bij de dingen die de zorgvrager niet meer zelf kan doen. Jouw hulp kan bestaan uit overnemen, begeleiden, adviseren of voorlichting geven.

Wat je doet, is afhankelijk van de beperkingen van de zorgvrager:

1. **Vaardigheidstekort:** de zorgvrager is niet in staat zelf de was te doen, schoenen te poetsen of kleding te verstellen. Je neemt dan de zorg geheel of gedeeltelijk over.
2. **Motivatietekort:** de zorgvrager is niet in staat zijn kleding te verzorgen door bijvoorbeeld verwardheid, moeheid of een psychiatrische stoornis. Je probeert hem dan te stimuleren om de taken stap voor stap weer op zich te nemen.
3. **Kennistekort:** de zorgvrager heeft onvoldoende kennis over de verzorging van textiel. Hij moet bijvoorbeeld nog leren wassen, strijken of een knoop aanzetten. Je instrueert hem en je geeft voorlichting.

De mate van aanvullende zorg wordt bepaald door de beperkingen van de zorgvrager.

In de [tabel](#) 'Aandachtspunten op het gebied van kleden bij verschillende doelgroepen' kun je lezen welke aandachtspunten er zijn bij het kleden bij verschillende doelgroepen.

Voorschriften toepassen

Bij de verzorging van kleding en linnengoed werk je volgens de protocollen en voorschriften van de instelling. Die voorschriften zorgen voor kwaliteit op het gebied van hygiëne, veiligheid, ergonomie, omgang met het milieu en kostenbeheersing.

Hygiënisch werken

Bij de wasverzorging moet je **hygiënisch werken**. Textiel kan vervuild zijn met bloed, speeksel, ontlasting, urine, etensresten of braaksel. Dit wasgoed moet je wassen bij een voldoende hoge temperatuur, minimaal 60 °C, afhankelijk van het materiaal en/of het langste programma van de wasmachine. Desinfecteren is **ontsmetten** met chemische middelen, zodat ziekteverwekkende micro-organismen worden gedood.

Besmet linnengoed verzamel je apart in een afgesloten zak. Bij dit werk draag je altijd handschoenen en een schort. Haal besmet beddengoed voorzichtig af, zodat de bacteriën niet 'opwaaien'.

Veilig werken

Kleding en linnengoed zijn steeds vaker gemaakt van synthetische stoffen. Maar de meeste synthetische stoffen zijn brandbaar en plakken bij brand aan de huid vast. Kinderen kunnen daarom het best kleding van natuurlijke stoffen dragen, zoals katoen of linnen. Let er ook op dat er geen losse knoopjes of koordjes aan kinderkleding zitten. Die kunnen verstikkingsgevaar opleveren.

Ergonomisch werken

Bij het verzorgen van kleding en linnengoed is je lichaamshouding van belang. Ga zo veel mogelijk door de knieën en houd je rug recht wanneer je de wasmachine, centrifuge en droogtrommel gaat vullen en legen. Dit geldt ook voor het dragen van de wasmand en het

opbergen van textiel.

Bij het strijken kun je kleine rechte stukken het best zittend doen, met je beide voeten plat op de grond. Grote stukken kun je beter staand strijken. Zet het strijkijzer en de strijkplank zo neer dat het snoer niet in de weg zit. Stel de strijkplank op de juiste hoogte in, zodat je met een rechte rug kunt werken. **Ergonomisch werken** voorkomt klachten.

Milieubewust werken

In het water leven micro-organismen, die vuil kunnen afbreken en dus het water schoonhouden. Dit heet het zelfreinigend vermogen van water. Dit zelfreinigend vermogen wordt door giftige afvalstoffen uit wasmiddelen aangetast. Gebruik daarom zo min mogelijk agressieve wasmiddelen en niet meer wasmiddel dan nodig is.

Wasmiddelen én wasverzachters zijn een enorme belasting voor het milieu.

De wasverzachter belast het milieu, veroorzaakt vaak allergische reacties en zorgt ervoor dat het textiel minder vocht opneemt. Je moet wasverzachter daarom alleen gebruiken als het echt nodig is. Koop wasmiddel en wasverzachter in navulpakken en niet in plastic flessen.

Milieubewust werken betekent ook bezuinigen op elektriciteit. Elektriciteit wordt gemaakt in centrales, waarbij de afvalstoffen in het milieu terecht komen. Een draaiende wasmachine bijvoorbeeld, vraagt veel elektriciteit. Zo kost het kookwasprogramma bijzonder veel elektriciteit. Bij de hoofdwasmoot moet namelijk 25 liter water tot bijna 100 °C worden verwarmd. Door de kookwas te vervangen door wassen tot 60 °C bespaar je al veel energie. Zorg er ook altijd voor dat de wasautomaat vol is als je gaat wassen. Sla het voorwasprogramma over als het wasgoed niet al te vuil is.

Kostenbesparend werken

Als je milieubewust werkt, werk je vaak ook kostenbesparend. Je bent minder geld kwijt aan energie, water en wasmiddelen. Gebruik zo veel mogelijk het miniwasprogramma of korte programma. Met de energieknop verleng je het wasprogramma, zodat het wasmiddel langer op de was kan inwerken. Het wasgoed kan dan op een lagere temperatuur gewassen worden. Ook met het drogen van kleding kun je **kostenbesparend werken**. Een droger gebruikt veel energie. Het is goedkoper om was aan een lijn of op een wasrek te laten drogen.

Kledingadviezen geven

Om goede adviezen te kunnen geven over het dragen of kopen van kleding moet je iets weten over de functie en eigenschappen van kleding en over verschillende soorten kleding. Ook moet je weten welke kleding geschikt is voor welke levensfasen en wat de verschillende soorten linnengoed zijn.

Functies van kleding en schoeisel

Om ons lichaam te beschermen, dragen we kleding en schoenen. We beschermen ons lichaam dan tegen:

- zon, wind, kou en regen
- beschadiging door bijvoorbeeld insectenbeten

- gevaren die zich tijdens het werk voordoen, bijvoorbeeld vetspatten bij het bakken van vlees

Bij regen draag je meer kleding om jezelf te beschermen.

Door het dragen van bepaalde kleding kun je ook laten zien dat je bij een groep hoort. Zo zul je als je uitgaat andere kleding dragen dan wanneer je stage gaat lopen. Soms is het wenselijk kleding te dragen waaraan je herkend wordt. Denk maar aan de politieagent op straat, verkoopsters in een winkel en de verzorgende in het verpleeghuis.

Je kunt je uiterlijk aantrekkelijker maken door het dragen van mooie kleding. In sommige kleren voel je je prettiger en daar loop je dan ook graag in. Door het dragen van bepaalde kleding kun je er bijvoorbeeld ook slanker of langer uitzien.

Eisen aan kleding

Om je behaaglijk te voelen is het wenselijk dat:

- de kleding isoleert. Bij kou is het fijn als je kleren de lichaamswarmte zo veel mogelijk vasthouden. Als het warm is, moet je kleding lichaamswarmte kunnen afvoeren.
- de kleding vocht opneemt en doorlaat. Kleding die direct op de huid gedragen wordt, moet transpiratievocht kunnen opnemen en later weer afstaan aan de omgeving.
- de kleding wasbaar of chemisch te reinigen is. Kleding wordt niet alleen vuil door vlekken of spatten, maar ook door huidschilfers.
- de kleding elastisch is. De lichaamsbewegingen en de bloedsomloop mogen niet belemmerd worden door je kleren. Ondergoed wordt bijna altijd van elastische stoffen gemaakt. Die sluiten goed om het lichaam, maar geven ook in alle richtingen mee.
- de kleding geen gevaar voor de gezondheid oplevert. Kleding die je draagt bij het koken moet niet gemakkelijk vlam kunnen vatten. Bij baby's moet je oppassen met truitjes met koordjes en losse knoopjes. Dat geldt in het bijzonder voor kleding die ze in bed aanhebben. De koordjes kunnen ze makkelijk in hun mond stoppen, waardoor ze kunnen stikken.

Tijdens de revalidatie moet kleding makkelijk zitten, rekbaar zijn en vocht kunnen opnemen. Schoenen moeten stevig en veilig zijn.

Soorten kleding

Je kunt te maken krijgen met allerlei soorten kleding of erover moeten adviseren. Hierna wordt een aantal soorten besproken:

- ondergoed
- bovenkleding
- regenkleding
- nachtkleding
- werkkleding

Ondergoed

Als je **ondergoed** niet beoordeelt op hoe het eruitziet, maar op eigenschappen en functies voor het lichaam, dan moet het:

- Goed wasbaar zijn: wit en lichtgekleurd katoenen ondergoed is op hoge temperatuur wasbaar. Vuil kan daardoor goed verwijderd worden.
- Elastisch zijn: ondergoed moet goed om het lichaam sluiten, maar mag geen striemen geven bij de oksels en in de liezen.
- Vocht kunnen opnemen: transpiratievocht uit de huid moet direct door het ondergoed opgenomen worden. Ook moet ondergoed het vocht weer langzaam aan de omgeving kunnen afstaan. Katoen is een textielsoort die vocht goed opneemt.

Ondergoed moet goed wasbaar, elastisch en absorberend zijn.

Bovenkleding

Bij het kiezen van **bovenkleding** word je vaak geleid of verleid door modetrends en reclame. Om toch verantwoorde kleding te kiezen en te kopen is het ook belangrijk om aan de eigenschappen van kleding te denken. Een lichtgekleurde trui die je veel draagt, maar niet zelf kunt wassen, wordt wel erg duur als je hem steeds chemisch moet laten reinigen. Denk ook aan de eigenschappen als je met een zorgvrager kleding moet kopen.

Regenkleding

Een waterdicht regenpak laat weinig vocht door, dus ook weinig transpiratievocht. Sommige regenpakken worden gemaakt met kleine ventilatieopeningen onder de oksels of van ademend materiaal.

Voor de veiligheid in het verkeer kun je het best een regenpak met reflecterende randen dragen.

Nachtkleding

Tijdens het slapen produceer je veel transpiratievocht. **Nachtkleding** kan dus het best gemaakt zijn van een textielsoort die veel vocht opneemt, zoals katoen. Om te voorkomen dat de bloedsomloop belemmerd wordt, is het raadzaam om ruime nachtkleding te dragen. Om veiligheidsredenen wordt er momenteel aan gewerkt om nachtkleding vlamwerend of vlamvertragend te maken. Nachtkleding voor baby's en kinderen mag niet van een vezelstof gemaakt zijn die snel vlam kan vatten.

Werkkleding

Bij de term **werkkleding** denk je in eerste instantie aan **overalls** en uniformen. Overalls worden van dik materiaal gemaakt. Je ziet ze vaak bij beroepen waarbij men vuil of zwaar werk verricht. De werknemers dragen ze uit voorzorg, om beschadigingen te voorkomen. De wasbaarheid is erg belangrijk bij overalls. Donkere kleuren kun je minder heet wassen, waardoor vetachtig vuil niet makkelijk zal verdwijnen.

Mensen die een zelfde uniform dragen, behoren tot dezelfde beroepsgroep. Je kunt ze dus aan hun **uniform** herkennen. Maar werkkleding is een veel ruimer begrip dan overalls en uniformen. Mensen die in een driedelig pak op een kantoor werken, dragen ook werkkleding.

De werkkleding die jij als verzorgende draagt, zeker als je in de thuiszorg werkzaam bent, kan gewone burgerkleding zijn. Je moet er wel op letten dat jouw kleding geschikt is voor het werk dat je doet. In de eerste plaats moet je kleding goed wasbaar zijn. Er kunnen immers vlekken op komen. Een schort is soms echt nodig. Werkkleding mag verder geen gevaar opleveren. Draag dus geen kleren met grote zakken die achter de deurknop kunnen blijven hangen, of met wijde mouwen die vlam kunnen vatten boven een gasfornuis.

Werkkleding biedt extra bescherming.

Kleding voor bepaalde levensfasen

Baby's, kinderen en ouderen dragen niet allemaal dezelfde soort kleding.

Babykleding

Baby's maken vaak veel vlekken. De eerste ontlasting van een baby heet **meconium**. Een meconiumluier of kleding waar meconium op zit, kun je het best langdurig weken in zout water. Als je de luier en andere babykleding daarna met de kookwas wast, zullen de meeste vlekken er wel uit zijn. Het gebruik van chloorbleekmiddelen is zeker bij een babywas ten zeerste af te raden. De kans bestaat dat het chloorbleekmiddel in zeer verdunde vorm in het wasgoed achterblijft. De babyhuid is erg teer en kan door het middel beschadigd worden. Ook zijn veel baby's allergisch voor wasverzachter.

Kinderkleding

Als kinderen buiten gaan spelen, krijgt hun kleding onder andere gras- en moddervlekken. Vlekken zijn vaak goed te verwijderen door ze aan te smeren met zachte zeep. De stof waarvan de kinderkleding gemaakt is, moet ook tegen een stootje kunnen. In ieder geval moet je de kleding goed kunnen wassen.

Kleding voor de oudere zorgvrager

Oudere mensen houden vaak van een wat hogere temperatuur. Ze bewegen zich meestal minder dan jongere mensen, waardoor ze sneller afkoelen. Prettig zittende kleding kan een bijdrage leveren aan het behaaglijkheidsgevoel. Wollen pantalons, truien, vesten en jurken kunnen een uitkomst zijn. Het is wel aan te bevelen om er bij de aanschaf op te letten dat de kleding wasbaar is, want de kans op morsvlekken is bij oudere mensen groter.

Soorten linnengoed

De woorden **linnengoed** en linnenkast stammen uit de tijd dat het goed ook echt gemaakt werd van linnen. **Linnen** is een zeer dure textielsoort, en is daarom tegenwoordig grotendeels vervangen door katoen. Onder linnengoed wordt verstaan:

- handdoeken en badlakens
- onderlakens
- washandjes
- lakens en slopen
- theedoeken
- dekbedovertrekken
- glazendoeken
- tafellakens
- moltons
- werkdoekjes

In een opgeruimde linnenkast vind je snel wat je zoekt.

De belangrijkste eisen voor linnengoed zijn:

- het neemt vocht goed op
- het laat niet te veel pluis achter
- het is goed wasbaar

Glazendoeken bestaan vaak nog half uit linnen en half uit katoen. Ze laten bijna geen pluizen achter op glaswerk. Een nadeel van katoen is dat het krimpt in de was. Een dekbedovertrek kan na het wassen te klein zijn. Bovendien kreukt katoen sterk. Linnengoed dat ook dient ter verfraaiing, zoals een tafellaken, wordt daarom bijna altijd gestreken. Het nadeel van strijken is dat gestreken katoen minder vocht kan opnemen dan ongestreken katoen. Het heeft dan minder **vochtopnemend vermogen**.

Grondstoffen van textiel

Alle textielsoorten bestaan uit vezels. Vezels zijn heel kleine draadvormig deeltjes, waaruit de stof is opgebouwd. Elke stof heeft zijn eigen soort vezels: katoen bestaat uit katoenvezels en wol uit wolvezels. Door vezels om elkaar heen te draaien, ontstaat een draad. Van de draden worden door middel van weven of breien lappen gemaakt.

De herkomst van een **vezel** bepaalt voor een groot deel de eigenschappen van het textiel. De vetachtige wolvezel stoot lange tijd vocht af. Denk maar aan schapen, waar de druppels regen van de vacht af vallen. Een wollen jas wordt ook niet snel nat: bij een kleine regenbui zie je dat de druppels als het ware op de jas blijven liggen. De katoenvezel kan juist goed vocht opnemen. Daarom worden handdoeken van **katoen** gemaakt. Een extra bewerking, zoals het lusjes maken voor de katoenen badstof, kan ook de eigenschap van een stof bepalen. Zie ook de tabel 'Groepen vezels waarvan textiel gemaakt wordt'.

Vezels

Vezels zijn heel kleine draadvormige deeltjes, waaruit de stof is opgebouwd. Door vezels om elkaar heen te draaien, ontstaat een draad. Van de draden worden lappen gemaakt.

Ook spijkerbroeken bevatten vezels.

Groepen vezels waarvan textiel gemaakt wordt

	Groep	Stoffen
I	Natuurlijke vezels: deze worden geheel door de natuur gevormd.	katoen, linnen, wol, zijde
II	Halfsynthetische vezels: deze worden op kunstmatige wijze gemaakt uit natuurlijke grondstoffen.	viscose, acetaat, tri-acetaat
III	Synthetische vezels: deze worden op kunstmatige wijze gemaakt uit onder andere aardolieproducten.	polyamide, polyester, polyacryl

Er zijn ook veel **mengvezels**. Daarbij worden de voordelen van de ene vezel gecombineerd met de voordelen van de andere vezel. Een voorbeeld hiervan is een mengsel van katoen en polyester. Deze stof heeft als voordeel dat ze warmer gewassen kan worden dan 100% polyester. Een tweede voordeel is dat de stof minder kreukt dan 100% katoen. De diverse eigenschappen van vezels en de mogelijkheden voor het onderhoud staan in de [tabel](#) 'Eigenschappen van de vezels en mogelijkheden voor het onderhoud'.

Textieletiketten lezen

In een kledingstuk vind je meestal een samenstellingsetiket en een behandelingsetiket. Vaak zijn deze etiketten gecombineerd. Dat wil zeggen dat er één etiket is waar alles op staat. Zo'n

etiket kan op verschillende plaatsen in een kledingstuk zitten. In blouses, shirts en truien zit het meestal in de zijnaad. In broeken en rokken zit het meestal aan de tailleband.

Het samenstellingsetiket

Op het **samenstellingsetiket** staat uit welke vezelstof of vezelstoffen het kledingstuk bestaat. Je ziet dan bijvoorbeeld 100% katoen, of 65% polyacryl en 35% wol staan.

De fabrikant is wettelijk verplicht om textielgoederen te voorzien van een samenstellingsetiket.

Het behandelingsetiket

Hoe je het textiel behandelt vind je meestal op het **behandelingsetiket**. Wereldwijd zijn verschillende organisaties actief die zich inzetten voor het bevorderen van een systeem van etiketteren voor het onderhoud van textielwaren. Zo'n systeem moet gelden voor de hele wereld en is gebaseerd op beschermde symbolen.

Op een behandelingsetiket voor textiel staan vijf symbolen.

Op de etiketten staan vijf internationale symbolen, elk met eigen variaties:

1. wastobbe: wassen

2. strijkijzer: strijken-drogen
3. driehoek: bleken
4. cirkel: chemisch reinigen
5. vierkant plus cirkel: drogen in de droogtrommel

De vijf symbolen voor was- en strijkbehandeling

Betekenis van de symbolen

De betekenis van de vijf symbolen en hun variaties wordt hierna uitgelegd.

Wassen

In de wastobbe staat vaak een temperaanduiding. Ook kan er een streep onder de tobbe staan (speciale programma's) of een kruis erdoor.

Voorschrift wastemperatuur

De wastobbe met 90 erin: heet wassen is geoorloofd. Het cijfer in de tobbe geeft de hoogste temperatuur in graden Celsius aan waarop het product gewassen mag worden.

Het cijfer in de wastobbe vertelt hoe heet je het product mag wassen.

De onderstreepte tobbe: antikreukprogramma's voor synthetische of kreukherstellende vezels. De machine slechts voor de helft laden.

De streep onder de wastobbe vertelt je dat je de machine voor de helft moet laden.

De wastobbe met 60 erin: matig warm wassen is geoorloofd.

Het cijfer in de wastobbe vertelt hoe heet je het product mag wassen.

De wastobbe met 30 of 40 erin: lauw wassen is geoorloofd. Maximumtemperatuur 30 of 40 °C.

Het cijfer in de wastobbe vertelt hoe heet je het product mag wassen.

De onderstreepte tobbe met 30 erin: wijst op een wolwasprogramma voor wol dat is goedgekeurd door het Internationaal Wolsecretariaat (IWS). De machine maar voor een derde of een kwart vullen.

Kies bij dit symbool het wolwasprogramma en vul de machine tot de helft.

De wastobbe met de hand: uitsluitend wassen met de hand op handwarme temperatuur (30-40 °C), niet wringen of wrijven. Voorzichtig maar snel afwerken.

Sommige producten kun je alleen op de hand wassen.

De doorgekruiste wastobbe: niet wassen. Het artikel is niet bestand tegen water.

Sommige producten mag je NIET wassen.

Bleken

Test kleding altijd op kleurechtheid bij bleken. Bijvoorbeeld in de zoom.

Voorschrift bleken

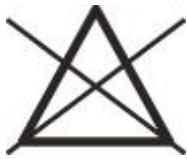
De driehoek met de letters CL (chloor): bleken met bleekwater of een chloormiddel mag, voor wit katoen en linnen.

CL = chloor, bleken mag

De doorgekruiste driehoek: niet met bleekwater of een chloormiddel bleken.

Bleken mag NIET.

Strijken

In het strijkijzer staan stippen getekend of er staat een kruis door.

Voorschrift strijken

Drie stippen: heet strijken mag, maximumtemperatuur 210 °C. Persen of doorstomen mag, evenals drogen in de droogtrommel.

drie stippen = heet strijken

Twee stippen: matig heet strijken, maximumtemperatuur 160 °C. Persen of doorstomen mag, evenals drogen in de droogtrommel.

twee stippen = matig heet strijken

Eén stip: warm, maar niet heet strijken, maximumtemperatuur 120 °C. Oppassen met persen, doorstomen en drogen in de droogtrommel.

één stip = warm strijken

Kruis: niet strijken, niet persen of doorstomen. Oppassen met drogen in de droogtrommel.

kruis = niet strijken

Chemisch reinigen

De letters in de cirkel geven het te gebruiken oplosmiddel aan. Ze zijn bedoeld voor de stomerij.

Voorschrift chemisch reinigen

F: chemisch reinigen met wasbenzine, white spirit en R113 is mogelijk.

F = chemisch reinigen mag

P: het materiaal mag niet met tetra of tri worden gereinigd. Wasbenzine, white spirit, R11 en R113 en chloorethyleen mogen wel gebruikt worden.

P = chemisch reinigen mag NIET

Zijn de cirkels onderstreept, dan betekent dat: lichte belading, hoge vlotverhouding, weinig mechanische beweging, korte reinigings-, spoel- en centrifugetijden en zeker geen water toevoegen.

F en P onderstreept = heel voorzichtig machinaal wassen

A: duidt erop dat het materiaal met vrijwel alle gebruikelijke reinigingsvloeistoffen gereinigd mag worden.

A = reinigen mag met alle reinigingsvloeistoffen

Kruis erdoor: niet chemisch reinigen.

kruis = NIET chemisch reinigen

Drogen in de droogtrommel

In het vierkant staat de manier van drogen in de droogtrommel.

Voorschrift drogen

Twee stippen: drogen van normaal textiel.

twee stippen = drogen mag

Eén stip: drogen van hittegevoelig textiel.

één stip = drogen hittegevoelig textiel

Kruis erdoor: niet drogen in de droogtrommel.

kruis = NIET drogen

In een spijkerbroek tref je een etiket aan met deze symbolen:

- a Je moet de broek lauw wassen (maximaal 40 °C).
- b Je mag de broek warm strijken (maximaal 120 °C).
- c Je mag de broek niet bleken.
- d Je kunt de broek chemisch reinigen.

Vuil in textiel herkennen

Om het vuil uit textiel te halen, moet je het textiel meestal wassen. De manier waarop je een textielsoort wast, hangt af van het soort vuil dat erop zit: een vuile luier was je anders dan een smoezelige kraag van een wit overhemd.

Verschillende groepen **vuil in textiel**:

- Vuil dat in water oplosbaar is. Oplosbaar vuil is eenvoudig te verwijderen door het textiel te spoelen met water. Een bloes waarop een glas priklimonade gemorst is, hoef je alleen maar te spoelen. De suikers uit de limonade lossen op in het spoelwater.
- Vettig vuil. Vettig vuil wordt veroorzaakt door bijvoorbeeld vet uit voedingsmiddelen of huidvet. Dit vuil wordt pas goed verwijderd bij hoge wastemperaturen. Door de vetvlekken voor te behandelen, te weken of voor te wassen, kun je ze gemakkelijker uitwassen.
- Eiwitvlekken. Eiwitvlekken ontstaan door eiwit uit huidschilfers, voedingsmiddelen, urine of ontlasting. De enzymen die in een wasmiddel zitten, verwijderen deze vlekken uit het textiel.

- Kleurstofvlekken. Kleurstofvlekken komen uit voedingsmiddelen, bloed, gras of cosmetica. Kleurstofvlekken dringen gemakkelijk de vezel binnen en zijn dan moeilijk te verwijderen. Bleken met een bleekmiddel uit het wasmiddel (perboraat) of chloorbleekmiddel is soms noodzakelijk. Bloedvlekken kun je het best goed uitspoelen met koud water.
- Overige **vlekken**. Verf, roest, inkt of kauwgom vormen een aparte groep vlekken. Deze vlekken hebben een speciale behandeling nodig.

Wasmiddelen selecteren

Voor het verwijderen van het meeste vuil uit het wasgoed heb je een wasmiddel nodig. Wasmiddelen kun je indelen naar de (grond)stof waarvan ze gemaakt zijn. Je hebt dan twee soorten: zeepwasmiddelen en synthetische wasmiddelen.

Zeepwasmiddelen

Zeepwasmiddelen worden gemaakt van natuurlijke producten. De voordelen daarvan zijn, dat ze minder snel huidirritatie geven en dat ze sneller en vollediger afbreken in het milieu. Een nadeel is dat in hard water, waar veel **kalk** in zit, kalkzeep ontstaat. Kalkzeep zet zich vast in de wasautomaat en op het wasgoed.

Zeepwasmiddelen die nog gebruikt worden:

- Huishoudzeep (blok): dit wordt vaak gebruikt om vlekken mee aan te smeren, net als ossengalzeep.
- Zachte zeep of vloeibare zeep: hiermee kun je vlekken aansmeren.

Synthetische wasmiddelen

Synthetische wasmiddelen worden gemaakt in de chemische industrie. Aan synthetische wasmiddelen worden **waterontharders** toegevoegd om de kalk uit hard water te binden. Het vuil wordt verwijderd door de wasactieve stof of het **detergent** in het wasmiddel. In elk wasmiddel zit een detergent. Dat zorgt ervoor dat het vuil losgemaakt wordt van het textiel. Het vuil wordt als het ware zwevend gehouden in het water. Het vuil kan niet meer terugvallen op het textiel.

Detergent

Detergent is de wasactieve stof in een wasmiddel, die ervoor zorgt dat het vuil wordt losgemaakt van het textiel. Behalve een detergent tref je nog meer stoffen aan in wasmiddelen. Aan elk wasmiddel worden verschillende stoffen toegevoegd. Vandaar ook dat er zo veel verschillende wasmiddelen zijn, zie de tabel 'Soorten wasmiddelen'.

Soorten wasmiddelen

Inweek- en voorwasmiddelen	In deze middelen zitten veel enzymen. toegevoegd.
Totaalwasmiddelen	Deze wasmiddelen zijn geschikt voor h detergent zitten hierin andere stoffen, z sop van totaalwasmiddel gebleekt. Hie geschikt voor het bleken van de witte v je het beter niet gebruiken voor fijne sy
Bontwasmiddelen	Hierin zitten geen bleekmiddel, bleeka bontwasmiddel te gebruiken voor de b
Fijnwasmiddelen	Hierin zit geen waskrachtversterker. Wa daarom geen hardnekkig vuil bevatten bleekmiddel en bleekactivator.
Wolwasmiddelen	Wol is een eiwitvezel. Wolwasmiddelen bleekactivator.

Stoffen in wasmiddelen

- Enzymen. Deze komen voor in inweek- en voorwasmiddelen, wasmiddelen voor de bonte was, middelen voor de witte was en middelen voor de donkere was. Enzymen zorgen voor het afbreken van eiwitvlekken en werken het best bij een temperatuur tussen 30 en 50 °C.
- Bleekmiddel of **perboraat**. Perboraat werkt in op kleurstofvlekken en gaat pas boven 60 °C optimaal werken. Je treft deze stof aan in wasmiddelen voor de witte was en de lichte kleurechte was.
- **Bleekactivator**. Bleekactivator zorgt ervoor dat bleekmiddel (perboraat) al bij 40 °C gaat werken. Het middel zit alleen in wasmiddelen waaraan ook bleekmiddel (perboraat) toegevoegd is.
- Optische witmiddelen. Hierdoor lijkt wit wasgoed witter als de zon erop schijnt.
- Vezelbeschermer. Deze stof beschermt de vezels van het wasgoed tegen aantasting door bleekmiddelen.
- Waskrachtversterker. Door deze stof kan het detergent extra goed werken.

Op elk pak wasmiddel staat wat erin zit.

Hard

110 ml

1

110 ml = 65

+ 45 ml

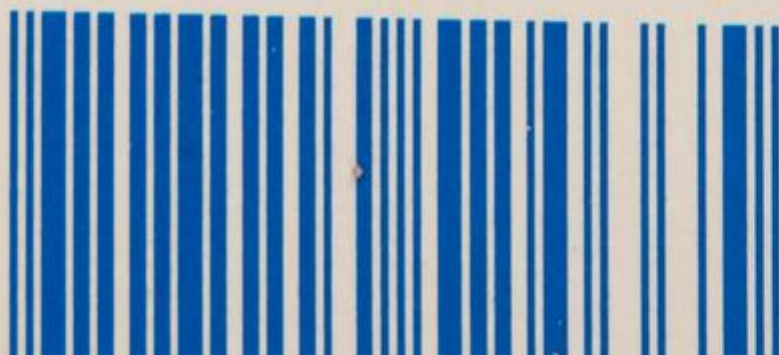
GRATIS

INGREDIËN

15-30%	Zeoliet (A).
5-15%	Zuurstofbleekmiddel, Anionogeen Niet-ionogene oppervlakte-actie
<5%	Zeoliet (B), Niet-ionogene oppervl Polycarboxylaten, Parfum, Fosfon Butylphenyl Methylpropional, Citr

*Zie het einde van de productiecode op de achterkant
voor dit product van toepassing zijn, A of B.

Poedervorm en vloeibare vorm

Synthetische wasmiddelen komen voor in poedervorm en in vloeibare vorm. Het poeder kun je het best met een maatschepje afmeten. Het gebruik van een wasbolletje voor waspoeder komt steeds meer voor. Het wasbolletje leg je tussen de vuile was in de wasautomaat.

Vloeibare wasmiddelen bevatten geen bleekmiddel en weinig wateronthardende middelen, maar wel enzymen.

In de wasautomaat is een speciaal bakje nodig om vloeibaar wasmiddel in te doen. Je kunt het wasmiddel ook in een bolletje of kogeltje gieten, en dat tussen het vuile wasgoed leggen.

Vloeibaar wasmiddel lost gemakkelijk op in water. Als je wasbolletjes en -kogeltjes in de wasautomaat gebruikt, is het niet mogelijk om een wasprogramma te kiezen met voor- en hoofdwash.

Voor elke soort was is er een apart wasmiddel.

Dosering van wasmiddelen

Op alle verpakkingen van wasmiddelen tref je tabellen aan waarin staat hoeveel wasmiddel je nodig hebt. Dit is ook afhankelijk van de hoeveelheid wasgoed, hoe vuil het wasgoed is en de concentratie van het wasmiddel.

Je gebruikt al snel te veel wasmiddel en dat is een extra belasting voor je portemonnee en het milieu.

Hoeveel waspoeder je nodig hebt, is daarnaast afhankelijk van de hardheid van het leidingwater. In water zit altijd kalk. Maar in de ene streek zit meer kalk in het water dan in de andere streek. Hoe meer kalk er in het water zit, hoe harder het water is. De **hardheid van het water** wordt aangegeven in graden dH. Dit betekent Duitse hardheid.

Hoe hoger het getal, hoe harder het water:

- Zacht water heeft een dH van 0-10 graden.
- Gemiddeld water heeft een dH van 10-16 graden.
- Hard water heeft een dH van meer dan 16 graden.

Hoe harder het water, hoe meer wasmiddel je nodig hebt. Dit staat ook aangegeven op het etiket van wasmiddelen.

Tip

Het waterleidingbedrijf kan je vertellen hoe hard het water in jouw omgeving is.

Onderhoudsmiddelen voor textiel

Wasverzachter

Wasgoed dat je binnen droogt, is wat harder en stugger. Je kunt daarom wasverzachter toevoegen aan het laatste spoelwater in de wasmachine. Het wasgoed is dan na het drogen zachter. Synthetische stoffen zijn minder statisch als je wasverzachter gebruikt. Ze zullen minder knetteren.

Er kleven veel nadelen aan het gebruik van wasverzachter.

Het is niet professioneel om in de gezondheidszorg wasverzachter te gebruiken.

Wasverzachter heeft verschillende nadelen:

- Je brengt er een heel dun laagje mee aan op je textiel. Dat wordt hierdoor weer sneller vuil.
- Wasverzachter is slecht voor het milieu.
- Wasverzachter kost natuurlijk geld.
- Wasgoed dat behandeld is met wasverzachter, neemt minder vocht op. Dit is een nadeel voor bijvoorbeeld luiers en handdoeken. Deze moeten juist veel vocht kunnen opnemen.
- Door het gebruik van wasverzachter neemt de kans op huidirritatie toe. Je kunt dus beter geen wasverzachter gebruiken voor babytextiel en textiel van mensen die lang in bed moeten blijven.

Vlekkenverwijderaar

De meeste vlekken gaan er tijdens het wassen uit. Als het wasgoed plaatselijk extra vuil is, kun je het vuil aansmeren voordat je gaat wassen. Hardnekkige vlekken kun je vaak verwijderen met speciale **vlekkenmiddelen**. Kies dan wel het juiste vlekkenmiddel voor de soort vlek.

De werkwijze bij de behandeling van vlekken (zie ook de [tabel](#) 'Vlekkentabel'):

- Verwijder vlekken zo snel mogelijk. Vloeistoffen (wijn, koffie, vruchtensap, melk) kun je deppen met keukenpapier. Probeer te voorkomen dat de kleurstof in de vezel trekt.
- Kies het vlekkenmiddel en lees de gebruiksaanwijzing.
- Controleer op het wasetiket of je het product chemisch mag reinigen.
- Probeer het vlekkenmiddel eerst uit op een onopvallend stukje stof, bijvoorbeeld in de zoom of bij een binnennaad.
- Gebruik voor het vlekkenmiddel een doek die niet afgeeft of pluist, het liefst in dezelfde kleur als het textielstuk. Leg een andere doek onder de vlek om de overtollige reinigingsvloeistof op te zuigen.
- Werk buiten of zorg voor voldoende ventilatie.
- Houd de verpakking van vlekkenmiddelen zo veel mogelijk gesloten, niet dicht bij open vuur en buiten het bereik van kinderen.
- Vermijd direct contact met het middel: het kan de huid, de slijmvliezen van de ogen en de luchtwegen aantasten.
- Dep de vlek schoon door van buiten naar binnen te werken, zodat de vlek niet nog groter wordt. Bij het gebruik van vluchtige vlekkenmiddelen is het noodzakelijk de vlek droog te deppen, omdat er anders kringen in de stof achterblijven.

Was voorbereiden

Voordat je gaat wassen, moet je het vuile wasgoed eerst ergens bewaren. Daarna ga je de was sorteren. Je controleert het wasgoed en daarna kun je het wassen.

Wasgoed bewaren

Vuil **wasgoed** moet soms even bewaard worden totdat er genoeg wasgoed is. Het is belangrijk om altijd een volle wasmachine te laten draaien. Je bespaart dan water en energie. Als wasgoed niet direct gewassen kan worden, is het belangrijk dat het droog bewaard wordt. In bijvoorbeeld badhanddoeken, washandjes, zwemkleding en sportkleding, kan ‘het weer’ komen. Dat zijn kleine zwarte spikkels, die vooral in opeengepakt, nat katoenen wasgoed gaan zitten. Het geeft een grote slijtage en de spikkels zijn er niet meer uit te wassen. Zorg er dus voor dat vochtig wasgoed eerst droogt, voordat je het in de wasmand, wasbak of waszak doet, of was het direct.

Gooi alleen droog wasgoed in de wasmand.

De luiervas kun je beter anders bewaren. Meestal is er één emmer met deksel waarin luiers in koud water bewaard worden. Spoel de luiers vooraf met koud water. De ontlasting in vuile luiers kun je het best direct door het toilet spoelen.

Bewaar vuile was zo kort mogelijk en altijd gescheiden van schone was die net gewassen is.

Bewaar vuile was altijd gescheiden van schone was die net gewassen is, want anders kan er kruisbesmetting plaatsvinden. Bewaar vuil wasgoed het liefst ook zo kort mogelijk, want het vuil gaat er na verloop van tijd moeilijker uit.

Vuil wasgoed van zorgvragers met hepatitis of aids moet je gescheiden bewaren van ander vuil wasgoed. Dit wasgoed moet je zo snel mogelijk wassen.

Wasgoed sorteren

Voor het wassen maak je stapeltjes van wasgoed dat samen gewassen kan worden.

Het **sorteren van wasgoed** is belangrijk, omdat de gevolgen groot kunnen zijn als je dit niet goed doet: één felrode sok kan een hele lichtbonte of witte was bederven!

Als verzorgende zul je je bij het sorteren moeten aanpassen aan de wensen van de zorgvrager. Soms wil die dat je al het wasgoed bij elkaar wast op 40 °C. Een andere zorgvrager wil misschien niet dat je zijn grijze bloes samen met een witte bloes wast, omdat hij bang is dat de witte bloes een grijze kleur krijgt.

Eén zwarte sok bij wit wasgoed? Dan heb je al snel een grijze was.

Bij het sorteren van de was gelden de volgende aandachtspunten:

- Lees het samenstellings- en behandelingsetiket. Op het behandelingsetiket staat in de wastobbe de wastemperatuur aangegeven. Er staan ook aanwijzingen op over speciale wasprogramma's en bijvoorbeeld of iets kreukherstellend is.
- Houd lichtgekleurd en wit wasgoed gescheiden van donkergekleurd wasgoed.
- Beoordeel de vuilgraad. Heel erg vuil wasgoed kun je beter gescheiden houden van minder vuil wasgoed. Vuile dweilen bijvoorbeeld, was je niet samen met beddengoed, ook al kan hetzelfde wasprogramma ervoor gebruikt worden.
- Houd nieuw wasgoed apart. Dit wasgoed kan kleur afgeven en moet daarom eerst apart op de hand gewassen worden. Voeg aan nieuw wasgoed wat azijn toe: dit vermindert het afgeven van kleur.

Soms heb je niet voldoende wasgoed voor een volle automaat. Je kijkt dan of je stapeltjes kunt combineren. Daarbij moet je de zwakste vezel aanhouden. Dat is de vezel die op de laagste temperatuur gewassen moet worden.

Voorbeeld

Je hebt een stapeltje kledingstukken die op een temperatuur van 40 °C gewassen kunnen worden. Je hebt ook een bloes die op 60 °C gewassen kan worden. Als de bloes niet erg vuil is, kun je de bloes dan bij de wasstapel van 40 °C leggen. Let wel op de kleur!

Wasgoed controleren

Na het sorteren van de was ga je het wasgoed controleren. Wat moet je altijd doen voordat je gaat wassen?

- Zakken in broeken en hemden leeghalen.
- Zakken, naden of opgevouwen randen uitborstelen en uitkloppen.
- Ritssluitingen dichtdoen om te voorkomen dat ze ander wasgoed beschadigen of dat de ritsen stukgaan.
- Sommige kledingstukken binnenstebuiten keren: shirts met print, ribbroeken om te voorkomen dat de pool erg plet, spijkerbroeken en donkergekleurde artikelen in verband met vaal worden.
- Vloerkleedjes, gordijnen en tafellopers uitkloppen.
- Hardnekkige vlekken verwijderen.
- Kleding repareren als er iets kapot is.
- Stukjes leer, bepaalde knopen of andere versieringen die de wasbehandeling niet goed kunnen doorstaan, van het wasgoed af halen.
- Delen aan de kleding die erg vuil zijn, zoals kragen en manchetten, extra aansmeren.
- Grote stukken wasgoed, zoals beddenlakens, zigzag vouwen voor een betere verwerking en een goede verdeling van het wasgoed in de wasautomaat.

Het wasproces

Pak elk stuk wasgoed apart van het stapeltje om het in de wasautomaat te doen. Zo controleer je of er niet toch een stuk wasgoed van de verkeerde kleur tussen is gekomen. Gebruik voor heel fijne producten, zoals panty's en beha's, een waszakje.

Een goed wasresultaat is afhankelijk van:

- Het wasmiddel en de hoeveelheid wasmiddel.
- De wastemperatuur: hoe hoger die temperatuur, des te beter het vuil eruit gaat. Maar niet alle vezelstoffen of kleuren kunnen op een hoge temperatuur gewassen worden.

- De **wasautomaat**. De wastrommel moet goed draaien, waardoor het wasgoed langs elkaar schuurt en het vuil gemakkelijker loslaat.
- De gekozen wastijd.

Het **wasproces** of programmaverloop in de wasautomaat is als volgt:

- **Voorwas**: de voorwas sla je over als het wasgoed niet al te vuil is.
- **Hoofdwast**: hierbij wordt het vuil verwijderd.
- **Spoelen**: het vuile sop wordt uit het wasgoed gespoeld.
- **Centrifugeren**: hierdoor is het wasgoed eerder droog.

Elke wasautomaat heeft tegenwoordig verschillende **wasprogramma's**.

Bij een **witte-/bontewasprogramma** is de mechanische bewerking intensief, waardoor het programma geschikt is voor katoenen wasgoed. Het witte-/bontewasprogramma is instelbaar op verschillende temperaturen. De meeste wasmachines kun je vullen met 6 à 7 kilo droog wasgoed. Na het hoofdwastproces spoelt de wasautomaat vijf keer intensief. Daarna wordt het wasgoed gecentrifugeerd.

Temperaturen bij het witte-/bontewasprogramma

95 °C	Kookwas: geschikt voor wit katoenen wasgoed.
60 °C	Lichtbonte was: geschikt voor lichtgekleurd katoenen wasgoed, zoals handdoeken, theedoeken, beddengoed, ondergoed en T-shirts.
30-40 °C	Donkerbonte was: geschikt voor donkergekleurd katoenen wasgoed, zoals broeken, T-shirts en sokken.

Kreukherstellend wasprogramma

Bij dit programma is de mechanische bewerking minder intensief en gebruikt de wasautomaat meer water dan bij het witte-/bontewasprogramma. Het kreukherstellend wasprogramma is geschikt voor synthetische stoffen en fijn wasgoed. Het kan op verschillende temperaturen worden ingesteld.

Je vult de wasautomaat bij dit programma tot ± 2 kg wasgoed. Dat gewicht is vergelijkbaar met acht overhemden. Na het hoofdwastproces spoelt de wasautomaat vier keer.

Temperaturen bij het kreukherstellend wasprogramma

60 °C	Voor witte en lichtgekleurde synthetische stoffen en fijn wasgoed.
30-40 °C	Voor donkergekleurde synthetische stoffen en fijn wasgoed.

Wolwasprogramma

Wolwasgoed wordt bij dit programma voorzichtig gewassen. De mechanische bewerking is veel minder groot. Om de beweging van wolwasgoed nog meer te verminderen staat de trommel stil wanneer het water de wasautomaat in stroomt en bij het afpompen van het vuile sop. Dit wasprogramma is geschikt voor 1 kilo wolwas. De wastemperatuur is 30 °C. De wolwas wordt enkele keren gespoeld en blijft in het laatste spoelwater staan. Je kunt de was een beetje centrifugeren, of goed uitwringen en liggend laten drogen.

Wasapparatuur gebruiken

Bij het verzorgen van de was gebruik je allerlei apparatuur. Zo zijn er verschillende soorten wasmachines, losse centrifuges en drogers en verschillende soorten strijkijzers. Je moet weten hoe je deze apparaten moet gebruiken.

Omgaan met verschillende typen wasautomaten

Naast de voorlader en bovenlader bestaan er nog andere wasautomaten:

- **Centrifugerende wasautomaat**, ook wel **volautomaat** genoemd: het hele wasproces verloopt automatisch, dus ook het centrifugeren.
- **Was-droogautomaat**: hierin wordt het wasgoed gewassen, gespoeld en gecentrifugeerd en daarna kan het in dezelfde machine gedroogd worden.

Behalve de temperatuur- en programmaknop zitten er nog andere knoppen op de wasautomaat, zoals: de voorwasknop voor wasgoed dat extra vuil is. Sommige machines hebben een miniwasprogramma: deze knop gebruik je als je de wasautomaat niet helemaal vult. Het wasgoed wordt dan in minder water gewassen. Maar het is goedkoper om wasgoed op te sparen tot je de trommel ongeveer vol hebt. De knop met het toerental geeft aan hoeveel omwentelingen de centrifuge elke minuut maakt. Hoe hoger het getal, hoe sterker de was gecentrifugeerd wordt.

Als het over wasmachines gaat, zijn er steeds nieuwe ontwikkelingen. Zo zijn er nu wasmachines met een extra grote trommel. Daarin kun je wel 7 kilo wasgoed wassen. Er zijn ook wasmachines waarin het wasmiddel door de machine zelf wordt gedoseerd. Hierdoor heb je altijd de juiste dosering van het wasmiddel.

Omgaan met een centrifuge

Door centrifugeren is wasgoed eerder droog. Wasautomaten hebben vaak een **toerental** dat ligt tussen 1000 en 1800. Losse centrifuges, die een kleinere trommel hebben dan wasautomaten, draaien vaak 2800 toeren per minuut; 1400 toeren in een grote trommel geeft ongeveer hetzelfde resultaat als 2800 toeren in een kleine trommel. Bij intensief centrifugeren verdwijnt er veel vocht uit het wasgoed, maar kreukt het wasgoed wel heel sterk.

Bij het vullen van een centrifuge moet het gewicht van het wasgoed gelijkmatig over de trommel verdeeld worden. Leg grote stukken, zoals lakens, in het rond langs de wand. Kleinere stukken gebruik je als opvulmateriaal. Laat aan de bovenkant ongeveer 5 cm ruimte over. Dek het wasgoed af met een speciaal roostertje of een flinke, stevige doek waarvan je de punten goed instopt.

De handwas doen

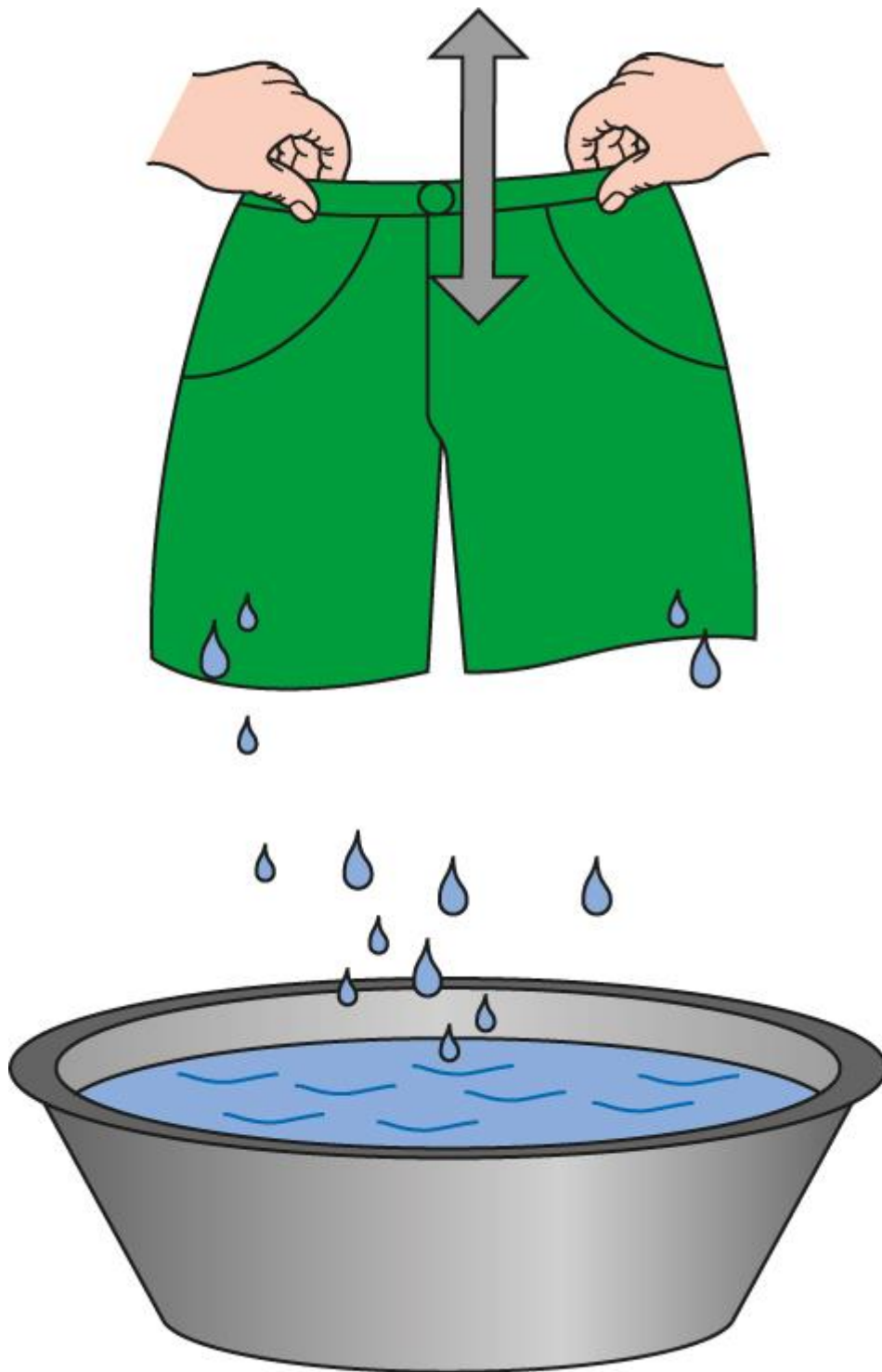
De snelste manier van wassen is wassen met een volle wasautomaat. Toch kunnen er redenen zijn om wasgoed met de hand te wassen.

- Je wilt een nieuw kledingstuk wassen waarvan je niet weet of het kleurstof afgeeft.
- Je weet dat een kledingstuk kleurstof afgeeft.
- Je hebt een vuil kledingstuk snel nodig, maar je hebt nog niet genoeg was om de trommel van de wasautomaat te vullen.
- Het behandelingsetiket geeft aan dat een kledingstuk met de hand gewassen moet worden.

Bij het wassen van kleding op de hand ga je als volgt te werk:

- Doe een afgemeten hoeveelheid wasmiddel in een teiltje en meng het met wat heet water totdat alles is opgelost.
- Vul het teiltje met lauw water en controleer de warmte van het sop.
- Behandel het wasgoed net zoals machinewasgoed: zakken leeghalen, ritssluitingen dicht, binnenstebuiten keren van (rib)fluweel, mouwen losrollen.
- Bekijk het wasgoed op vlekken, zodat je weet waaraan je tijdens het wassen extra aandacht moet besteden.
- Begin altijd met het lichtgekleurde wasgoed. Doe daarna het donkergekleurde.
- Laat het wasgoed enkele minuten weken.
- Behandel extra vuile plekken door licht te wrijven.
- Knijp het sop uit het wasgoed. Niet wringen.
- Spoel in spoelwater met dezelfde temperatuur als het waswater, totdat het spoelwater helder blijft. Voeg azijn toe aan het spoelwater, als het textiel afgeeft.
- Hang bloezen en overhemden eventueel kletsnat op, of centrifugeer ongeveer vijftien tellen. Teer wasgoed kun je bij het centrifugeren beschermen door het in een handdoek te rollen.
- Door handgewassen textiel in een droge handdoek te rollen en flinke knijpbewegingen te maken, kun je ook veel vocht uit het goed krijgen. Je hoeft het dan niet te centrifugeren. Je kunt deze methode toepassen op fijne lingerie, panty's, turn- en balletkleding.
- Er zijn zorgvragers uit andere culturen die rein en onrein water gescheiden weggoien. Onrein water is bijvoorbeeld water met bloedrestjes of lichaamsvochten. In die gevallen wordt het water niet weggegooid via de gootsteen of wastafel, maar via het toilet.

Hoe was je in een teiltje?

niet zo

Drogen van de was

Ook wasgoed dat intensief gecentrifugeerd is, moet nog drogen: één kilo katoenen wasgoed bevat na het centrifugeren nog ongeveer een halve liter water.

Drogen aan lijnen

Om het strijken van wasgoed zo veel mogelijk te beperken is het van belang het wasgoed vóór het drogen goed uit te slaan. Hang het wasgoed soort bij soort: onderbroeken, sokken en T-shirts bij elkaar. Dit is praktisch bij het afhaken en opruimen van het wasgoed. Hang het wasgoed niet te dicht op elkaar, want dan wordt de droogtijd langer. Door wasgoed een stukje om de lijn heen te slaan, voorkom je dat het in punten gaat uithangen. Gebreide truien, vesten, sjaals en mutsen kun je het best liggend laten drogen, bijvoorbeeld op een badhanddoek. Waslijnen kunnen buiten hangen, maar ook in huis. Vaak zijn er op zolder waslijnen gespannen of hangt er een wasrek in het trapgat of aan een deur.

De droogtrommel gebruiken

Een **droogtrommel** of **droger** is een automaat waarin het wasgoed in een draaiende trommel wordt gedroogd. Achter in de trommel zitten een ventilator en een verwarmingselement. De ventilator blaast warme lucht in de trommel, waardoor het water uit het natte wasgoed verdampt. De vochtige warme lucht wordt afgevoerd.

De meeste droogtrommels kun je instellen op twee temperaturen: een hoge temperatuur voor normaal textiel en een lage temperatuur voor hittegevoelig textiel.

Neem het wasgoed na het drogen zo snel mogelijk uit de trommel. Het is dan nog warm en soepel, en kan goed worden gevouwen. Bij het drogen in de droogtrommel komen pluizen uit het wasgoed vrij. Deze pluizen worden opgevangen in een zeef. De zeef moet je iedere keer na gebruik van de droogtrommel schoonmaken.

Tip

In een droogtrommel wordt het wasgoed zacht. Daarom hoeft je geen wasverzachter te gebruiken als je de was droogt in een droogtrommel.

Droogtrommels kun je op verschillende manieren indelen. De eerste indeling is:

- Droogtrommels met een afvoer naar buiten. De afvoer kan vast zijn aangebracht, maar het is ook mogelijk dat de afvoerslang naar buiten gehangen moet worden.
- **Condensdrogers** of condensatiedrogers. Hierbij wordt het vocht uit het wasgoed opvangen in een speciaal bakje. Dit bakje moet na elke droogbeurt gelegegd worden.

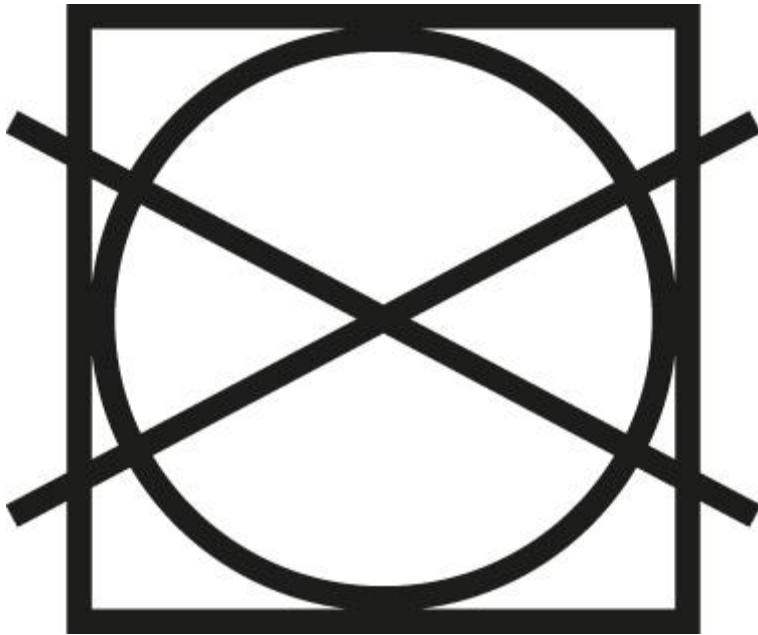
Een tweede indeling van droogtrommels is:

- Tijdgestuurde droogtrommels. De droogtrommel draait gedurende een tijd die jij van tevoren hebt ingesteld, bijvoorbeeld vijftig minuten.
- Elektronisch gestuurde droogtrommels. Door de knop op een bepaalde droogtegraad in te stellen, schakelt de droogtrommel uit als die droogtegraad bereikt is: bijvoorbeeld kastdroog of strijkdroog.

Sommige soorten wasgoed kun je beter niet drogen in de droogtrommel:

- wol en zijde: in verband met vervilten
- wasgoed met een rubber of kunststof opdruk, die kan gaan smelten of plakken
- wasgoed dat behandeld is met ontvlambare vlekkenmiddelen

Dit symbool op het behandelingsetiket geeft aan dat je het kledingstuk niet in de droogtrommel mag doen.

Strijken van wasgoed

Over **strijken** wordt zeer verschillend gedacht: sommige mensen strijken alleen het hoogst noodzakelijke, anderen strijken bijna alles.

Enkele tips voor het strijken in het algemeen:

- Licht vochtig wasgoed is gemakkelijker te strijken dan droog wasgoed. Haal de was die gestreken moet worden niet helemaal droog maar strijkdroog van de lijn. Controleer na het strijken of het wasgoed droog is. Als dat niet zo is, kan 'het weer' erin komen.
- Zorg voor een goede werkhouding door de strijkplank op de juiste hoogte in te stellen. Ga, indien mogelijk, zitten tijdens het strijken: je moet rechtop zitten met alle benodigdheden (strijkplank, mouwplank, wasmand) binnen handbereik.
- Sorteert het wasgoed zo, dat je niet steeds de temperatuurstand van het strijkijzer hoeft te veranderen.
- Strijk rustig, zodat de warmte van je strijkijzer de tijd krijgt om in het wasgoed te dringen.
- Als je niet weet op welke temperatuur je een stuk textiel kunt strijken, kun je het best op een lage temperatuur beginnen. Als je merkt dat de stof niet glad wordt, kun je de temperatuur iets verhogen.
- Zet een wasmand voor het gestreken goed onder de strijkplank.
- Strijk (rib)fluweel en donkergekleurd textiel aan de binnenkant.
- Strijk om rubber of kunststof opdruk heen, dit kan gaan smelten en aan de strijkzool plakken.
- Voorkom ongelukken met het strijkijzer: zet het op zijn achterkant op de strijkplank of plat op het ijzeren plaatje van de strijkplank.

Veilig strijken in een gezin met kinderen doe je zo:

Het prettigst is dat je gaat strijken op een moment dat de kinderen niet aanwezig zijn, bijvoorbeeld als ze naar de peuterspeelzaal of basisschool zijn of liggen te slapen. Als dat niet kan, zorg je er altijd voor dat je de was die gestreken moet worden al geselecteerd hebt. Je legt de was vlak bij je op een stoel. Naast je zet je een wasmand waar je de gestreken was in legt. Zo hoef je tijdens het strijken niet weg te lopen en kun je bij het strijkijzer blijven. Als de

kinderen wel aanwezig zijn, let je tijdens het strijken op hun doen en laten en bescherm je hen tegen verbranding.

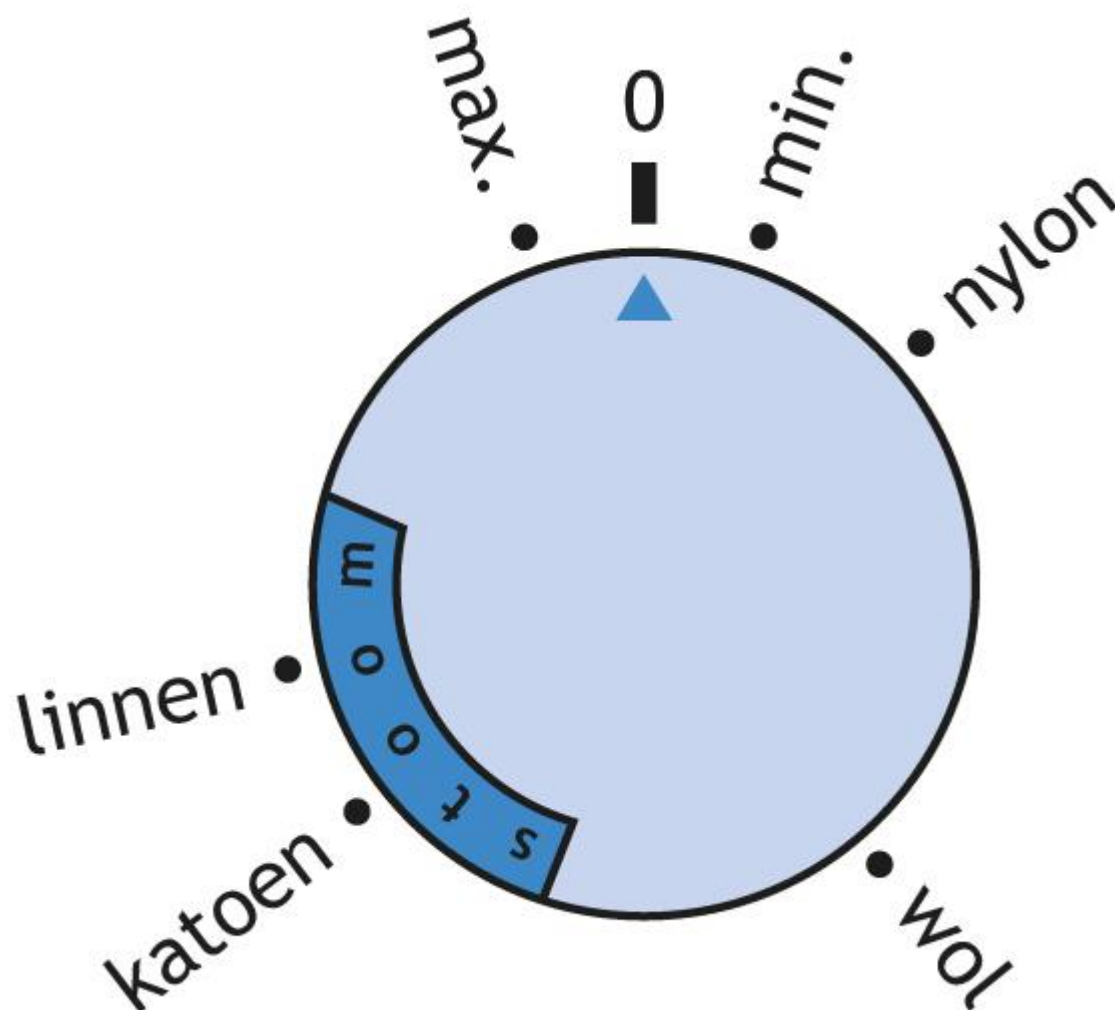
Strijkapparatuur hanteren

Voor het strijken bestaan verschillende apparaten:

- Het regelbare gewone **strijkijzer**. Hierop zit een knop die je kunt instellen op verschillende temperaturen. Er staan vaak drie standen op. Als het lichtje na inschakeling uitgaat, heeft de zoolplaat van het strijkijzer de juiste temperatuur bereikt.
- Het **stoomstrijkijzer**. Hierin zit een reservoir met water. Als de strijktemperatuur hoog genoeg is, ofwel in de **stoomzone** ligt, verandert het water tijdens het strijken in stoom. Vul het strijkijzer met gedestilleerd water of gewoon water, als dat aangegeven staat op de gebruiksaanwijzing. Doe de stekker pas na het vullen in het stopcontact. Draai de schakelaar daarna op de gewenste stand om te strijken. Laat na het strijken het overgebleven water uit het stoomijzer lopen.

Laat de strijkapparatuur op een veilige plaats afkoelen voordat je deze opbergt.

De thermostaat van het strijkijzer regelt de temperatuur.

In sommige zorgsituaties zul je een **strijkmaschine** aantreffen. De strijkmaschine stel je meestal met een pedaal in werking. De rol gaat draaien en de verwarmde strijkkap komt tegen

de rol. Je legt het wasgoed op de rol, net iets onder de strijkkap.

Voor het strijken van bovenkleding, zoals overhemden, bloezen en broeken vraagt het werken met de strijkmachine veel ervaring en handigheid.

Je schakelt de strijkmachine in door de stekker in het stopcontact te doen en de temperatuur in te stellen. Na het strijken schakel je eerst de regelbare temperatuurknop van het strijkijzer of van de strijkmachine helemaal terug. Daarna haal je pas de stekker uit het stopcontact.

Het omgaan met besmet wasgoed

Bij vuil wasgoed kan gemakkelijk kruisinfectie plaatsvinden. Het omgaan met wasgoed dat besmet is, vraagt daarom extra aandacht. Bloed, sperma, vaginaal vocht en ontlasting kunnen bijvoorbeeld hepatitis en aids overbrengen. **Besmet wasgoed** moet je apart houden van ander wasgoed. Ontsmet het voordat je aan het echte wasproces begint. Er kan ook sprake zijn van besmette was bij behandeling met radiotherapie en chemotherapie. De besmette was gaat meteen in de wasmachine, die wordt ingesteld op een voorwas en hoofdwas op een zo hoog mogelijke temperatuur. Wanneer dit mogelijk is, gebruik je een wasmiddel met bleekmiddel.

Om besmetting te voorkomen ga je als volgt om met besmet wasgoed:

- Je wast je handen voor het selecteren van de was.
- Je trekt een overschort en handschoenen aan.
- Je legt het besmette wasgoed nooit op de grond.
- Na het wassen trek je jouw overschort uit en hangt het binnenstebuiten op.
- Dan trek je je handschoenen uit en was je je handen.

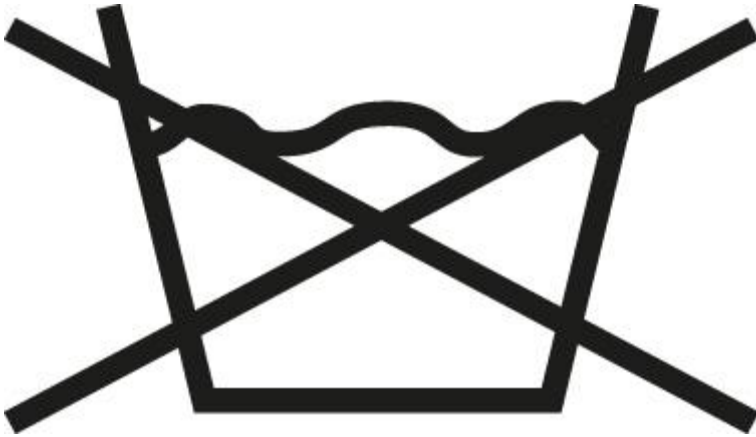
Organisatie van de wasverzorging

Sommige mensen willen of kunnen thuis hun was niet verzorgen. Chronisch zieke mensen missen soms de kracht om bijvoorbeeld het natte wasgoed uit de wasautomaat te halen. Om het vuile wasgoed toch schoon te krijgen, kun je gebruikmaken van de diensten van een wasserij of wasserette. In instellingen wordt de was vaak geregeld.

De wasserij

Wasgoed dat naar een wasserij gaat, moet je thuis in een stevige waszak inpakken.

Wasgoed dat voorzien is van dit symbool op het behandelingsetiket kan niet meegeven worden naar de wasserij.

Bij de waszak, die meestal één keer per week opgehaald wordt, zit een **waslijst**, waarop je aangeeft wat voor wasgoed er in de zak zit. Ook kun je speciale wensen op de waslijst zetten, bijvoorbeeld dat het wasgoed waterafstotend moet worden gemaakt of moet worden verstevigd. Het wasgoed krijgt vrijwel dezelfde wasbehandeling als thuis, maar in de wasserij wordt veel meer wasgoed tegelijk in dezelfde machine gewassen. Na ongeveer een week wordt het schone wasgoed thuisbezorgd.

Het linnengoed en ondergoed van bewoners van woonzorgcentra wordt vaak in een wasserij gewassen. Bovenkleding wordt meestal in eigen beheer gewassen, want voor sommige mensen duurt het te lang om een week op schone bovenkleding te moeten wachten.

Op de wasserij gebruikt men professionele wasmachines.

Voordelen van de wasserij ten opzichte van zelf wassen:

- Het bespaart tijd: je hoeft de was niet te sorteren, geen vlekken aan te smeren, de wasautomaat niet te vullen, geen wasgoed te drogen, te vouwen en te strijken.
- Je hebt geen ruimte nodig om wasapparatuur te plaatsen en om wasgoed te drogen.
- Het wasgoed krijgt de juiste behandeling en kan, op aanvraag, professioneel gedesinfecteerd worden.
- Het geeft minder milieuvuiling, omdat er onder andere met onthardingsinstallaties gewerkt wordt. Daardoor is er minder wasmiddel nodig.

Nadelen van de wasserij ten opzichte van zelf wassen:

- Het duurt vaak minstens één week voordat het schone wasgoed beschikbaar is.
- Het is duurder.

De wasserette

Mensen die om wat voor reden dan ook geen wasapparatuur hebben, doen de was vaak in een **wasserette**, ook wel wassalon genoemd. Ook als de wasautomaat kapot is, kan de wasserette uitkomst bieden. De klant koopt daar het wasmiddel en munten voor de wasmachine.

Vooral in grote steden vind je nog wasserettes.

Voordelen van de wasserette ten opzichte van zelf wassen:

- Je hebt geen ruimte nodig om wasapparatuur te plaatsen en om wasgoed te drogen.

- In de wasserette wordt gewassen met onthard water, waardoor er minder wasmiddel nodig is. De wasserette is daarom minder milieuvriendelijk.

Nadelen van de wasserette ten opzichte van zelf wassen:

- Je moet het wasgoed inpakken en vervoeren.
- In veel wasserettes moet je zelf de machines bedienen en blijf je tijdens het wasproces in de buurt. Het kost dus extra tijd.
- Het is duurder.

Chemisch reinigen

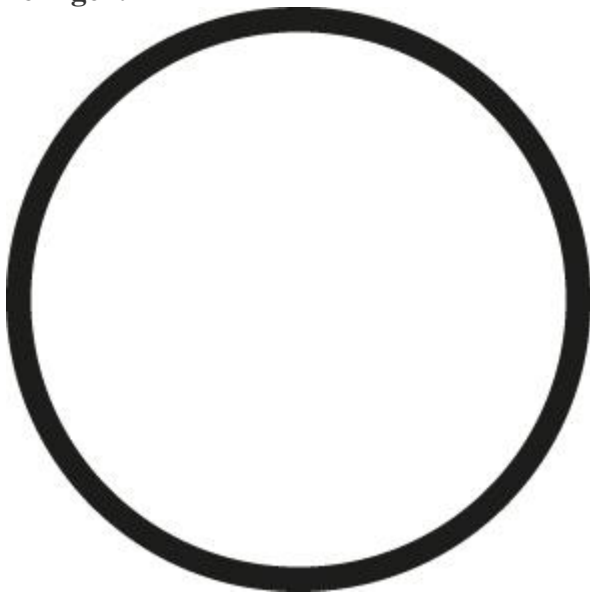
Kleren die chemisch gereinigd moeten worden, zijn vaak gemaakt van een vezelsoort die niet goed bestand is tegen water. In water zou die vezelsoort bijvoorbeeld heel sterk krimpen of kreuken. Dit soort kleren kun je bij een **stomerij** laten reinigen.

In een stomerij wordt vettig vuil en daaraan vastgekleefd ander vuil opgelost in speciale reinigingsvloeistoffen. Men beschikt er over zeer veel vlekkenmiddelen. Na het reinigen wordt het artikel gedroogd. Ten slotte wordt het gestreken of geperst.

Als je een artikel brengt, is het belangrijk dat je aangeeft of er bijzondere vlekken in zitten. Laat dit ook noteren op de bon. Na enkele dagen kun je het weer ophalen.

Soms blijft de geur van de reinigingsvloeistof in het artikel achter. Je krijgt dan het advies om het kledingstuk thuis nog enkele uren te laten luchten. Chemisch reinigen kost natuurlijk geld. Het is veel goedkoper om zelf je kleren te wassen. Kijk daarom bij het kopen van kleding op het behandelingsetiket.

Als dit symbool op het behandelingsetiket staat, moet je het kledingstuk chemisch laten reinigen.

Kleding die chemisch gereinigd moet worden:

- Artikelen die moeilijk te strijken of te persen zijn, zoals een trouwjapon of colbert.
- Artikelen die zo groot zijn dat je ze niet kunt wassen in de wasautomaat: lange overgordijnen of dekens.
- Artikelen waarin vlekken zitten die je er zelf niet uit kunt krijgen.
- Artikelen die een speciale nabehandeling nodig hebben, bijvoorbeeld om ze waterafstotend of vlamwerend te maken.

De wasverzorging in een instelling

Bij een instelling wordt de wasverzorging gedaan door een eigen linnendienst of door een externe wasserij. Dit gebeurt volgens een vast schema:

1. verzamelen van het wasgoed
2. opslaan: meestal in een wasmand
3. sorteren in:
 - wit wasgoed
 - fijn wasgoed
 - bont wasgoed
 - wollen wasgoed
4. controleren, bijvoorbeeld op vlekken en op spullen in de zakken van broeken
5. wassen: met de hand of met de wasmachine
6. centrifugeren: met een losse centrifuge of met een in een automatische wasmachine ingebouwde centrifuge
7. drogen: in een wasdroger of aan een waslijn
8. herstellen: als het wasgoed is gescheurd of er knopen zijn losgegaan
9. strijken: met een strijkmachine of met een (stoom)strijkijzer
10. vouwen
11. terugbrengen naar de zorgvrager, die de schone was in de kast legt of hangt

Bij de wasverzorging hoort een hele administratie. Meestal wordt het vuile wasgoed geteld. De hoeveelheden worden opgeschreven in een wasboekje of op een waslijst. Het merken van kleding en linnengoed gebeurt in de wasserij. Verder houdt men rekening met besmet wasgoed.

Textiel onderhouden

Als verzorgende onderhoud je ook textiel. Je herstelt textiel met behulp van naaigereedschap of de naaimachine.

Naaigereedschap

Voor het herstellen van textiel, bijvoorbeeld kleding, heb je goed **naaigereedschap** nodig. Als je met een stompe naald een lusje aan een theedoek naait, doe je je vingers pijn, erger je je omdat het niet soepel gaat, en komen er ook nog gaatjes in je lusje en je theedoek.

Basismateriaal voor **herstelwerk** aan textiel:

- Schaar. Voor het knippen van stof en garen is het van belang dat je beschikt over een scherpe schaar. Als je papier met een schaar knipt, wordt die snel bot.
- Tornmesje. Hiermee kun je snel en eenvoudig naden losmaken. Het mesje is erg scherp en kan daardoor gemakkelijk andere delen van de stof beschadigen.
- Spelden. Deze bestaan in verschillende lengtes en diktes met ijzeren kopjes en gekleurde glaskopjes. Neem dunne spelden wanneer je werkt met fijne stof, want dikke spelden kunnen gaatjes achterlaten.
- Naalden. Spitse, dunne naalden gebruik je om te rijgen en te naaien; stompe naalden zijn geschikt om te borduren.
- Kleermakerskrijt. Dit is verkrijgbaar in vele verschillende uitvoeringen en kleuren. Met kleermakerskrijt kun je op stof een lijn aangeven. Met een borstel kun je het krijt eenvoudig verwijderen.

- Garen. Dit is verkrijgbaar in alle kleuren. Als je iets onzichtbaar wilt herstellen, is het van belang dat je de juiste kleur kiest.
- Rijggaren. Dit is verkrijgbaar in een aantal kleuren. Rijggaren is dikker, pluiziger en goedkoper dan garen. Met rijggaren zet je iets tijdelijk vast. Het herstelwerk doe je vervolgens met garen.
- Centimeterband. Deze wordt gebruikt om de maat op te nemen.

Basisgereedschap voor verstelwerk: een stofschaar, een tornmesje, spelden, rijggaren en een centimeterband.

Andere hulpmiddelen zijn:

- Instrijkbaar zoomband en reparatiedoek. Dit is een flinterdun lapje stof, dat aan twee kanten plakbaar is. Met behulp van een warm strijkijzer plak je het in de zoom of op een scheur. Lees voor het gebruik eerst de aanwijzingen op de verpakking.
- Kleine metalen of kunststof knijpertjes. Die worden gebruikt om (thee)doeken op te hangen, als het lusje eraf is. Haal de knijpertjes voor het wassen van de doek.
- De ‘luie-naaistersknoop’. In veel spijkergoedkleding vind je metalen knopen die niet met garen zijn vastgezet. De knopen hebben aan de achterkant een klein spijkertje dat je door de stof heen steekt en met een hamer in een metalen achterplaatje slaat. Deze knopen zijn per stuk te koop.
- Zelfklevend klittenband. Als mensen de kracht of de precisie in hun vingers missen om bijvoorbeeld knoopjes te openen en te sluiten, kan klittenband uitkomst bieden. De kleefkracht ervan wordt minder als er pluisjes of stofjes tussen de haartjes van het klittenband zitten. Deze kun je weghalen met een fijn borsteltje, bijvoorbeeld een tandenborstel. Zelfklevend klittenband zit minder sterk op de stof vast dan klittenband dat vastgezet is met de naaimachine.

Zoomband kleeft aan twee zijden en is dus handig om zomen mee vast te zetten.

De naaimachine

Voor grotere herstelwerkzaamheden aan textiel wordt meestal een **naaimachine** gebruikt. Het naaiwerk op een naaimachine is vaak steviger en geeft een mooier resultaat dan naaiwerk dat met de hand is gedaan.

Om eenvoudige herstelwerkzaamheden met de naaimachine te kunnen uitvoeren, is het van belang dat je het volgende beheerst of herkent:

- het inrijgen van het garen
- het uitnemen en inzetten van het spoelhuis
- het spoelen
- de knop voor de steeklengte
- de knop voor de steekbreedte

Tip

Zorg ervoor dat je voldoende licht hebt wanneer je eenvoudige herstelwerkzaamheden verricht of met de naaimachine werkt.

Herstelwerk aan kleding uitvoeren

Kleding waarvan een knoopje af is of een naadje loszit, kan in veel gevallen hersteld worden. Dit herstelwerk doe je zo onzichtbaar mogelijk.

Het wordt lastiger als er sprake is van een flinke scheur. Soms is kleding ook te klein

geworden of uit de mode geraakt. Maar ook in zulke situaties kun je met wat fantasie en creativiteit de kleding weer draagbaar maken.

Voorbeelden van creativiteit bij herstelwerk:

- Zet stukken andere stof op scheuren en winkelhaken.
- Zet stroken stof tussen de naden, bijvoorbeeld bij te smalle broeken.
- Lange mouwen die te kort zijn, verander je in korte mouwen.
- Versleten punten van kragen haal je weg en je verandert de kraag in een opstaand kraagje.
- Met textielverf teken je decoraties op vaal geworden T-shirts.

Als textiel niet meer te repareren valt, kun je goede delen toch nog hergebruiken:

- Zachte, niet-pluizige lappen zijn prima poetsdoeken.
- Delen van een laken kun je gebruiken om een ander laken te verlengen.
- Spijkerstof kun je gebruiken voor reparaties aan ander spijkergoed.
- Uit jurken, bloezen en dekbedovertrekken kun je kinder- en poppenkleertjes maken.

Tip

Textiel dat je niet meer gebruikt, kun je weggeven bij kledinginzamelacties, bijvoorbeeld aan de Zak van Max, of deponeren in textielcontainers bij winkelcentra of bij het Leger des Heils. Je kunt het ook naar tweedehandswinkels brengen.

Schoeisel adviseren en onderhouden

Om een zorgvrager adviezen te kunnen geven over de soort schoenen die hij kan dragen, moet je kennis hebben over de functie en soort materialen van schoenen.

Functie en materialen van schoenen

Schoenen dragen we om onze voeten te beschermen. Wanneer je stevige schoenen aanhebt, zul je het niet zo gauw merken als je op iets scherp trapt. Stevige schoenen geven ook steun. Een stevige schoen:

- is gemaakt van leer
- sluit glad om de voet
- heeft een goede pasvorm
- heeft een lage hak

Als verzorgende moet je de hele dag staan en lopen. Het is belangrijk dat je stevige en goede schoenen draagt.

Een leren schoen neemt veel vocht op. Dat is hard nodig, omdat de voetzool zeer veel zweetkliertjes heeft. Sportschoenen, plastic schoenen en ook kunststof laarzen hebben vaak niet het vermogen om vocht op te nemen. In de zomer veroorzaken deze schoenen zweetvoeten en in de winter bieden ze vaak niet voldoende warmte.

Een veterschoen sluit aan op de wreef.

Om rugklachten te voorkomen kun je het best schoenen dragen met een hakhoogte van maximaal 3 centimeter. Een schoen moet ongeveer 1 cm langer zijn dan de voet zelf. Dan kun je je voeten tijdens het lopen nog enigszins bewegen. Als de ruimte te groot is, ga je uit de schoen glippen en zet je je voeten vaak in een verkeerde stand om te voorkomen dat de schoen uitglijdt.

Je kunt zorgvragers de volgende adviezen geven over pantoffels:

Er zijn stevige pantoffels te verkrijgen met een antislipzool. Deze geven voldoende ondersteuning en bieden voldoende veiligheid. Anders adviseer je de zorgvrager ook in huis stevige leren schoenen te dragen met stroeve zolen, waardoor de veiligheid vergroot en de kans op vallen en uitglijden verkleind wordt.

Onderhoud van leer

Om leer soepel te houden, kleur te geven en water- en vuilafstotend te maken, moet je het poetsen. Naast het poetsblikje, waarbij je een inwrijfborsteltje of doekje gebruikt, heb je ook tubes en stiften waarmee je gemakkelijk en snel de crème aanbrengt.

Er zijn diverse producten waarmee je leer kunt onderhouden.

Werkwijze bij het poetsen van leer:

- Zet de schoenen of tas op een krant op tafel.
- Leg een schone oude doek op je schoot, om te voorkomen dat je kleding vuil wordt.
- Haal de veters uit de schoenen.
- Verwijder vlekken met een licht vochtige doek.
- Wrijf het leer in met leercreme. Denk ook aan de randen, hakken en zolen, als deze van leer zijn.
- Laat de crème 15 minuten intrekken.
- Wrijf met een doek of borstel het leer net zolang op tot het glanst en geen kleur afgeeft (controleer dit met een schoon stukje doek).

Als je een leren jas of broek een onderhoudsbeurt wilt geven, moet je dat meestal laten doen in een speciale reinigingsinstelling. Zelf wassen of bijwerken kun je alleen doen als het in het voorschrift staat.

Suède schoenen en **nubuckleren schoenen** hebben ook regelmatig onderhoud nodig. Met speciale borsteltjes verwijder je het stof en het vuil. Voor het bijkleuren en invetten zijn speciale middelen te koop. Ook worden de schoenen regelmatig ingespoten om vocht af te weren.

Stevige schoenen, die vaak duur zijn in aanschaf, kunnen na verloop van tijd versleten hakken of te dunne zolen krijgen. Door zolen of hakken te vervangen, kun je de levensduur van de schoenen verlengen. Let daarbij op de prijs: zijn de schoenen de nieuwe hakken en/of zolen nog wel waard?